

Abbas Khider

IZDAVAČ**buybook**

Radićeva 4, Sarajevo

Tel: + 387 33 550-495

Fax: + 387 33 550-496

redakcija@buybook.ba

www.buybook.ba

ZA IZDAVAČA

Goran Samardžić

Damir Uzunović

NASLOV IZVORNIKA

Ohrfeige, Abbas Khider

Copyright © Carl Hanser Verlag München 2015

Copyright © of the translation: S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

Copyright © za bh. izdanje Buybook, 2017.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

PREVOD S NJEMAČKOG

Vahidin Preljević

UREDNIKA

Lana Krstić

LEKTURA

Vlasta Brajković

KOREKTURA

Buybook

LAYOUT

Boriša Gavrilović

DIZAJN NASLOVNICE

Boris Stapić

ŠTAMPA

Dobra knjiga, Sarajevo

Abbas Khider

ŠAMAR

S njemačkog preveo Vahidin Preljević

Sarajevo, 2017.

NIJEMA I UKOČENA OD STRAHA skupila se u svojoj uredskoj stolici, kao da ju je šamar omamio.

“Vi mirni i tiho!”

Posežem za samoljepljivom trakom u džepu jakne, vežem joj ruke za rukohvate i nožne zglobove za nogare stolice. Nekoliko traka lijepim joj preko crveno našminkanih usta.

“Ništa neću čujem!”

Lagano se tako počinjem opuštati. Sjedam prekoputa nje u stolicu za posjetioce, uzimam komad papira s pisaćeg stola, pomiješam malo hašiša u duhan i smotam cigaretu. Palim je i duboko uvlačim. Meračim.

Papir ima okus po zagoretini i u jednom trenutku kao da će me ugušiti, ali se prisiljavam da uživam u ovoj posebnoj cigareti. Vučem kao da ću isisati, inhaliram dim tako duboko u pluća da se radujem laganom, gorućem bolu u grudima. Osjećam se živahno kao što odavno nisam bio.

Ustajem, naginjem se prema njoj, primičem se tik uz nju i nekoliko puta joj puhnem dim u lice. Pošto su joj usta zalijepljena, dim udiše nosom. Pokušava okrenuti glavu i kreće tako hroptati da se samoljepljiva traka počinje nadimati. Duvati usred državne institucije pravo je dobro.

“Gospođo Schulz, pričat ćemo. Ja sam to htio uvijek, ali vi nikad nemate vremena ili volje za mene, kad čekam pred vašim vratima. E sad može! Hoćete, nećete, sad morate! Ali njemački je

težak za mene, moram puno stvari pričati. Moram s vama razgovarati arapski, tako mogu slobodno govoriti. Nažalost!”

Ne želim se više mučiti s njemačkim jezikom, probijati kroz tu džunglu padeža i članova, koje ne mogu zapamtiti. Naravno da je glupost pričati sad s njom arapski, ali šta je tu je. Sve i da joj je arapski maternji, opet me ne bi razumjela. Mi smo dva različita svijeta. Jedan Zemljanin će sad razgovarati s Marsovcem. Ili obrnuto.

Za mene je ovo ovdje više neka vrsta kršćanske ispovijedi čiji smisao su mi jednom objasnili. Tu ljudi sjede na nekoj stolici u jednom odveć malenom prostoru. U svakom slučaju, mogu sad da pričom olakšam dušu.

Dakle, moje prvo pitanje glasi: Kako vam je ime?

Jeste li Sabina ili Anne-Marie? Sjedi li to sad tu preda mnom neka Astrid? Ili da vas nazovem Inge? Ah, skoro sam zaboravio da mi uopće ne možete odgovoriti. Ali možete kimnuti, jelda? Dakle, kimnite kad sam u pravu. Anita, Katharina, Ursula?

Prezimana stvaraju svojevrsnu distancu među ljudima. Interesantno je kad nekome poput vas odjednom damo ime kojim ćemo vas zvati. To je isto kao kad Bogu dajemo ime. Kad bi Allah imao ime, bio bi manje strašan. Amir Allah ili Wilma Allah već zvuči puno simpatičnije, zar ne?

Vi, gospođo Schulz, spadate u one koji odlučuju o tome na koji način ja smijem ili bi trebalo da postojim. Zamislite da ste sad u obrnutoj situaciji, u mojoj poziciji. Zar ne biste rado znali kako je ime tom liku što je kao Bog? Onoj osobi koja vaš život, prema vlastitom nahodaženju, može učiniti rajem ili paklom na zemlji?

Kad biste sebe sad mogli vidjeti!

Još prije nekoliko minuta sjedili ste ponosno tamo, ušančeni za vašim pisaćim stolom. Ravni ekran računara kao štit pred vašim licem, a tijelo sakriveno iza hrpe akata. Uvijek ste mahali svojim oštrim nalivperom, kao da nabadate muhe. A kao muhe ste i ubijali nade težinom vašeg pretjerano velikog štambilja. Kao čekić nekog sudije udarao je taj štambilj o vaš sto.

A sad? Eto vas sad. Bespomoćna. Zavezana kao paket. U vašoj skupoj kožnoj fotelji. Bili ste boginja. Prirodna sila, koja ima moć nad ljudima. Bio sam vam prepušten na milost i nemilost. Ali poput nekog mitskog junaka uzdigao sam se i osvojio Olimp. I uskoro ću vas ostaviti, u vašoj maloj činovničkoj izbi. Onda ćete sjediti ovdje, usamljena kao Stvoritelj kojeg su vlastita stvorenja zaboravila. Bog u kojeg niko ne vjeruje ne postoji. To vrijedi i za boginje. Ostavit ću vas ovdje i otići u jednu daleku zemlju.

Znate vi dobro ko sam ja. Ja sam jedan od mnogih čije ste akte čitali i obradili da bi ih opet odložili.

Karim Mensy mi je ime. Zdravo, šta ima?

Opet jedno od onih stranih imena koja je teško upamtiti. Za vas sam sigurno bio azilant 3873 ili tako nešto. Vrijedan jedva koliko brojke koje izvlačim da bih čekao red. Bilo je to uzaludno čekanje koje sam trpio jer sam se nadao da ću naići na razumijevanje i dobiti šansu. Umjesto toga, uvijek iznova biste me poslali natrag. Napamet znam vaše izgovore, da, eto, nađem još neki dokaz. I uvijek sam morao čekati, čak i u svojim snovima noću. Čak sam i u njima uzimao brojeve za čekanje u redu. Evo, vidite, imam čak jedan listić u džepu.

Vidio sam po vama da se niste sjetili ko sam kad sam maločas ušao kod vas. Međutim, nije to neko veliko čudo, jer promijenio sam se puno posljednjih godina. Prije sam bio punačak i nisam brijao bradu. A sad vidite da nemam više bradu. Nakon 11. septembra bilo bi glupo hodati okolo onako bradat kao Osama bin Laden. Od tada svi arapski muškarci okolo hodaju s obrijanim licima, glatkim kao bebina guza. I pogledajte kako mi je velika odjeća. Težak rad na baušteli je najbolja metoda da smršate.

Danas sam kod vas došao s namjerom da s vama na miru i ljudski porazgovaram. O čemu? Ne znam ni ja tačno. Zapravo, htio sam doći kod vas još prije tri sedmice. Još jednom, posljednji put, htio sam se voziti od Münchena do Niederhofena na Dunavu, prije nego zauvijek napustim Njemačku. Da se oprostim

od prijatelja – i od vas, gospođo Schulz. Bilo je to u neki petak. Policajci su po običaju kružili na minhenskoj željezničkoj stanici kao lešinari koji traže pokvareno meso. U svojim bež-zelenim uniformama marširali su tamo-amo i ispitivački se zagledali u lica prolaznika

Dugo je moj prijatelj Salim stajao pred velikim ekranom u glavnoj staničnoj dvorani, motrio muriju i stalno me telefonom izvještavao o aktualnoj situaciji na peronima. Vrijeme je letjelo, i moj voz je trebao krenuti već za petnaest minuta. Ne znam koji je strah bio veći, da ću propustiti voz ili strah da će me uhapsiti prije nego stignem do voza.

No, moj položaj je, u svakom slučaju, bio savršeno odabran. Bavarski restoran *Mongdratzerl* nalazi se tačno u sredini stanične sale i na sjevernoj strani ima izlaz prema Arnulfstraße. Mogao sam tako istovremeno promatrati i salu i ulicu pred željezničkom stanicom. U slučaju nadolazeće opasnosti mogao sam odmah zbrisati. Ponovno zvonjenje mog mobitela me je trgnulo iz misli.

“Ja sam”, reče Salim. “Bože dragi, ovi murjaci kao da znaju da si ovdje. Ne pomišljaju na to da napuste peron. Hodaju tamo-amo ko navijeni roboti.”

Ispred mene na stolu stajala je papirnata šoljica kafe i dopola napunjena čaša vode. Ruksak mi je bio ispod stola. Dekoncentrisano sam listao *Süddeutsche Zeitung*, tek tu i tamo zagledajući se u neki masno odštampan naslov. Pritom sam novine, kao u nekom špijunskom trileru, držao visoko da mi potpuno prekrije lice, da bih ih, kao slučajno, u redovnim razmacima spuštao ispod očiju kako bih preko ruba mogao pogledati šta se događa. Morao sam okolinu neprestano držati na oku da mi se neko ne bi približio. Svaki put kad bi mi se konobarica iznenada približila, ja bih se uplašio.

Krinka čitatelja novina funkcionirala je već na više željezničkih stanica. Obično, policajci me onda ne primjećuju. Očito misle da ilegalac iz neke od onih nerazvijenih zemalja sigurno ne umije

čitati. Kao čitatelj *Süddeutsche Zeitung*a ilegalac u Bavarskoj tako reći ima maskirne boje.

Ah, gospođo Schulz, to me dovodi do mog jezičkog kursa u Niederhofenu. Naša nastavnica Frau Müllerschön nam je savjetovala da svakodnevno čitamo novine. Prvo bismo trebali krenuti s *Bildom*, jer su rečenice proste, a čim u tim novinama počnemo primjećivati brojne gramatičke greške, onda bismo trebali početi s čitanjem *Süddeutsche*a. Nikada nisam našao nijednu jezičku omašku u *Bildu*, smatrao sam te novine savršenim za učenje njemačkog. Uprkos tome, nekad sam silom prilika prešao na SZ, iako njihove članke do danas jedva razumijem. S jedne strane me je bilo stid da sa sobom nosim *Bild*, posebno zbog njegovog jadnog ugleda. S druge strane, primijetio sam da ljudi iz mog kruga poznanika, u vozovima, na poslu ili u kafanama, ne čitaju novine kao što su *Süddeutsche*. Oni radije listaju *Bild-Zeitung*, u kojem ima malo teksta ali zato puno fotografija golih žena i muškaraca koje su napravljene kao mamac za poglede.

Navikao sam se dakle na SZ, ili, u najmanju ruku, na to da se sakrivam iza njega kao da gutam slova. Igram ulogu građanina željnog znanja i izgleda da to radim dobro. Murjaci nikada neće uznemiravati gosta koji u kafani ili gostionici čita neke čestite novine. Nijednom od bezbrojnih policajaca koje sam sretao posljednjih godina nije palo na pamet da me u takvoj situaciji pita da pokažem legitimaciju. Dokle god čuvamo privid i odgovaramo očekivanjima ljudi u Münchenu, apsolutno smo sigurni.

U nekom trenutku sam kroz staklena vrata restorana u predvorju željezničke stanice ugledao navijače Bayern, odjevene u crvene dresove. Djelovali su opijeni i trčali su urlajući i smijući se u pravcu stanica podzemne i gradske željeznice. Dvojica policajaca su krenuli za tom trupom kao vukovi koji se prikradaju plijenu.

No, umjesto da interveniraju, jedno od službenih lica je svratilo u prodavnicu duhana. Njegov kolega pak usmjerio je svoju pažnju na nekolicinu dugokosih momaka i djevojaka koji su se

u izderanim farmerkama i majicama s anarhističkim znakom ispred jedne knjižare izležavali između ruksaka i muzičkih instrumenata.

Do mog lokala se čulo kako se policajac izdire na njih:

“Smjesta da ste ustali! Idite u čekaonicu! Kao pristojni ljudi. Nemojte se ovdje izležavati.”

Opet je povorka navijača Bayerna protutnjala dvoranom, vičući još jače nego maloprije. Grupa pankera se uz veliki napor podiže. Jedna od djevojaka se unervozila i užurbano pokupila svoje stvari nakon što je maločas djelovala pomalo pretjerano samouvjereno i nezainteresirano. S nje je visio raznolik nakit, kosa joj se sjajila u najmanje pet različitih boja, i izgledala je kao raščerupana božićna jelka. Kad je ustala, policajac ju je iznenada uhvatio za ručni zglob i zavrnuo ruku iza leđa. Djevojka je grčevito stiskala pesnicu, ali policajac joj je malo-pomalo rastvarao prste dok nije popustila. Očito je nešto sakrivala u ruci jer su je odmah zatim odveli. Kad su sve to vidjeli fudbalski navijači, počeli su teturati prema policajcima i nešto dobacivati mašući svojim konzervama piva. Drugi policajac se u međuvremenu vratio iz prodavnice duhana i stao ispred navijača, kao kad se pravi kordon na demonstracijama, da bi ih potisnuo natrag. Ali kad su se ovi dali u dreku, murjak je uzeo svoj toki-voki i očito pozvao pojačanje. Taj trenutak zbrke iskoristila je mala pankerica da se otrgne i pobjegne. Jedan policajac je psujući potrčao za njom dok je drugi imao i dalje pune ruke posla s navijačima Bayerna.

To je bila moja šansa. I upravo u tom trenutku opet zazvoni moj mobilni. Salimov glas je kreštao:

“Voz ti je stigao na peron! Hajde, požuri! Peron dvadeset četiri!”

Pošto sam kelnerici, koja je nosila dirndl, račun platio odmah nakon porudžbe, mogao sam odmah skočiti i potrčati. Na svakom drugom mjestu stranac u trku djeluje sumnjivo, ali na željezničkoj stanici svi jurcaju nekuda kao da ih neko proganja. Pored mene je prošlo more ljudskih lica: bijelih, crvenkastih, smeđih,

crnih, žutih, tužnih, nasmiješenih, zbunjenih, iščekivajućih, duguljastih, oblih, bradatih, glatkih, blijedih, krvavih... Sva su mi djelovala prijeteće, čak i lica stranaca koji su na brojnim štandovima prodavali sendviče i pića. Osjećao sam kao da me promatraju i bio sam siguran da će mi svakog trena neko skočiti na leđa i oboriti me na beton.

Konačno sam ugledao Salima koji, otkako mu je prošle godine umrla majka, nosi samo crnu odjeću. Stajao je na peronu. Međutim, nije bio sam. Dvojica muškaraca u civilu su upravo provjeravali njegove papire. Usred šprinta sam promijenio pravac, protrčavši pored perona tako brzo odajući utisak da se bojim da ne propustim metro. Nisam se usuđivao pogledati natrag sa stepenika pokretnih stepenica koje su me lagano nosile u dubinu.

Gospođo Schulz, htio sam vas ranije posjetiti, ali uvijek bi se nešto ispriječilo. Sad, kad pogledam unatrag, možda je ovako i bolje. Da sam uspio ući u voz, možda nikada ne bih postigao svoj cilj. Ti regionalni vozovi stoje u skoro svakoj selendri. Često uđu i policajci, i niti jednom kad kontroliraju takav voz ne pitaju nekog od lijepih plavokosih putnika za iskaznicu. Uvijek krenu pravo prema meni, odnosno prema crnokosim ili putnicima koji na neki drugi način djeluju strano. U principu, stranci bi trebali izbjegavati vozove Njemačke željeznice. Samo je prva klasa u ICE-u sigurno rješenje. Tamo su policajci prava rijetkost. Nažalost, ta mjesta su beskrajno skupa. Kao i košulja firme Hugo Boss za prerašavanje.

U regionalnim vozovima stalno neko ulazi ili izlazi. Na početku sam htio upoznati domaće ljude pa sam se uvijek obradovao kad bi mi se neko pridružio. Često bih i sam u autobusima ili vozovima sjeo pored nekog plavokosog bića pokušavajući započeti razgovor s njim. Smatrao sam to kulturalnom razmjenom i učio da tako koristim jezik. No, u posljednje vrijeme sve više izbjegavam kontakt i radije želim ostati sam sa sobom. Dosta mi je da pričam o stvarima koje više nemaju veze s mojim sadašnjim

životom. Permanentno raspitavanje o prošlosti me uništava. Već mjesecima se trudim da izbjegnem vijesti iz domovine, slušam i čitam ih najviše jedanput sedmično, a i to što je moguće više površno. U najboljem slučaju samo naslove da me ne uhvati tuga. Ali njemački putnici sa mnom ne žele razgovarati ni o čemu drugom. Pitanja su uvijek ista:

Odakle ste?

Kad se vraćate u svoju domovinu?

Jedanaesti septembar je bio užasan, ne mislite li i vi tako?

Mogu li Arapi uopće misliti na demokratski način?

Jeste li musliman?

Kako razmišljate o tome što su Amerikanci učinili u vašoj zemlji? Vidite li to kao oslobođenje ili okupaciju?

Je li život sad bolji bez diktature?

Šta mislite, da li će to tamo funkcionirati s demokratijom?

Niko nikad ne potroši nijednu misao na moj sadašnji život. O problemima s boravišnom dozvolom, mučenju u Uredu za strance, šikaniranju Savezne kriminalističke službe, o mučnim provjerama Savezne izvještajne službe BND ili banalnostima Službe za zaštitu ustavnog poretka. I zašto nikome ne pada na um činjenica da postoji policijski rasizam? Šta to znači za mene kad ne smijem živjeti ni u domovini ni u tuđini? Gospođo Schulz?

Nisam ranije bio tako ogorčen. Iskustva posljednjih godina su me ipak promijenila. Posebno mi policija kvari raspoloženje. Jebeni murjaci! Samo još nekoliko sati i nadam se da ta bagra više nikada neće vidjeti moje lice. Bježim iz ove države!

Već sam našao krijumčara koji će me odvesti do Finske. Koliko znam, Finci nemaju jasne ugovore s drugim evropskim zemljama. To znači da ne razmjenjuju ni fotografije ni otiske prstiju s Njemačkom. Tamo opet mogu podnijeti zahtjev za azil i započeti novi život.

Posljednjih mjeseci ništa drugo nisam radio nego se pripremao na to. Od jutra do mraka sam na crno radio kod nekog Grka na baušteli. Svaki dan sam vukao kamen, metal ili cijevi da bih

sakupio tri i po hiljade eura, koliko krijumčar traži za svoje usluge. Hiljadu eura sam mu dao prošle sedmice kao kaparu. S tim novcem će mi nabaviti krivotvoreni pasoš. Nadam se da me neće zajebrati. U najmanju ruku, znam kafanu u kojoj ubija vrijeme i radi. Zovu ga Abu Salwan. Danas u ponoć će doći po mene i onda krećemo. Ali ostatak dogovorenog iznosa neće dobiti odmah. On se nalazi kod Salima i on će novčanice predati Abu Salwanu čim dođem do Finske. Nazvat ću ga otamo i potvrditi svoj dolazak. Takav nam je dogovor.

Nije uopće teško naći osobe poput mog šefa Grka ili krijumčara Abu Salwana. U Münchenu ima svakojakih posrednika koji organiziraju takve susrete između “mušterija” i “ponuđača”. Kao ilegalac ili azilant brzo ćete pronaći gdje se oni nalaze. Doduše, ne možete direktno ići kod njih i pitati ih za usluge, nego morate naći nekoga ko ih poznaje. Mjera opreza.

Oni koji se bave Iračanima svaku večer sjede u džamiji Al Nurr. Ali ljudi poput nas zovu je “Goetheova džamija” jer se nalazi u Goetheovoj ulici. Sasvim drugačije nego što zamišljamo džamiju, opremljenu visokom munarom, s tepisima izvezenim umjetničkom rukom i historijskim zidnim ilustracijama, ova se sastojala od jedne jedine velike prostorije na trećem spratu jedne šestospratnice.

Po danu posrednici borave na jednom drugom mjestu, kulturnom udruženju Enlil, koje se nalazi u istoj zgradi. Pojma nemam ko je smislio takvo ime. Enlil je bog sumerske religije. “En” znači “gospodin” a “lil” vjetar. Dakle, Gospon Vjetar. Kad sam prvi put ušao u prostorije udruženja, podsjetile su me manje na neki starinski mezopotamski hram a više na zaprljanu kafanu na sjevernoj kapiji u centru Bagdada. Tačnije rečeno, pomislio sam tad na kraj u kojem se nalazi kino Šeherzada, gdje se okupljaju lopovi, alkoholičari i beskućnici.

Prostorija se nalazi na prvom spratu i ima jedan jedini veliki prozor koji ne propušta svjetlo u unutrašnjost jer se naspram nje ga nalazi “Goetheov hotel” koji je visok sedam ili osam spratova.

Plavi i bijeli stolovi, plastične stolice, frižider sa sokovima, televizor koji neprestano emitira AL JAZEERA TV, i konačno jedan ugao, u kojem se mogu poručiti šiša, čaj i druga pića. U stražnjem dijelu nalaze se toalet, kuhinja i frizerski salon. Tamo visi široka slika kipa slobode u centru Bagdada.

U okolini minhenske željezničke stanice nalazi se puno stranih samoposluga, kafića, fast foodova, restorana, manjih dućana sa životnim namirnicama kao i bezbroj udruženja raznoraznih etničkih grupa. Tu ćete naći Kurde, Turkmene, kršćane, šiitske i sunitske muslimane i druge manjine iz Iraka, ali i Perzijance, Turke ili Pakistance. Većina se grupiše u ili oko Goetheove ulice.

Nijedno od udruženja u ovom kraju kao preslikanom iz Zapadno-istočnog divana ne bavi se ustvari kulturom. U najboljem slučaju ovakvo udruženje možemo smatrati nekom vrstom art kafane ili kluba gdje se ispija čaj, puši šiša ili igra domina, karti ili tavlja. Priča se da su vlasnici ovih čajdžinica i igračkih klubova osnovali udruženja kako bi na taj način stekli poreske povlastice. Kulturna udruženja koja to nisu. Kulturna udruženja bez knjiga, časopisa ili novina. Ne organiziraju se tamo ni čitanja ni neke druge priredbe. Tamo sjedi nekoliko muškaraca, čiji glasni i nervozni razgovori podsjećaju na alarmantne pozive vojnicima na frontu. Doduše, puno toga na ovakvim mjestima je za ljude poput nas zlata vrijedno i znači nam više od bilo kakve knjige. Pored toga, riječi kao što su “kultura” ili “Goethe” ovdje zvuče luksuzno i izlišno.

Posao na baušteli našao sam preko jednog posrednika u Enlilu, a svog krijumčara sam prvi put vidio u frizerskom salonu dok je sjedio ispod slike s iračkim kipom slobode. Tip je imao svakojake zlatne lance oko vrata – kurdski kršćanin iz Erbila na sjeveru Iraka. Svoje mušterije nalazio je u udruženjima ili u Goetheovoj džamiji. Tamo ima svega što je prijeko potrebno Iračanima u Münchenu pa i u cijeloj Bavarskoj: ponuda za posao na crnom tržištu, informacija o zahtjevima za azil, radnih i boravišnih dozvola, informacija o advokatima koji su specijalizirali pravo za

strance, posredništvo za prividne brakove između Njemica i stranca, posrednika za vjenčanja djevojaka iz domovine i Iračana u Njemačkoj, kao i služba za transfer novca.

Poslovi, razumije se, nisu bili besplatni. Posrednici su poduzetnici koji znaju kako se iz pijeska ništavila može izmađijati pravi novac. Oni govore bavarski, i već su riješili sve moguće probleme u svom životu. Većina njih se oženila Njemicama. Niko tačno ne zna kako oni uspostavljaju i održavaju radne kontakte s domaćim stanovništvom. Svako radi za sebe i njeguje vlastite kontakte. Moj posrednik za posao, Abu Layla, navodno je jedan od najutjecajnijih u svojoj oblasti, valjda i zbog toga jer bez akcenta govori turski, grčki i njemački, pa može koristiti veze s ljudima iz ove tri najvažnije etničke grupe u Bavarskoj. Za posredovanje za posao tražio je četiri stotine eura od moje prve plaće. Sve se dogovorilo usmeno, a Salim nam je bio svjedok. Priča se da Abu Layla i od poslodavca dobije nešto za posredovanje. Koliko, to ne znam.

Moj bos, Grk Kostas, isplaćivao mi je lovu na ruke tačno na kraju svakog mjeseca. U normalnom slučaju, svi se na crnom tržištu žale na svoje šefove. Čuo sam za poduzetnike koji su odbijali isplatiti punu naknadu, ili koji su puštali radnike da mjesecima čekaju svoj novac. Međutim, Kostas je bio korektan čovjek. Svake sedmice sam morao s njim ići na drugu bauštelu kako nas služba za kontrolu rada ne bi uhvatila. Njegov se tim sastojao uglavnom od Turaka i Grka. Tu i tamo pridružili bi se i neki drugi radnici na crno, često su to bili Poljaci, Perzijanci, Pakistanci, Kurdi ili Arapi. Više mjeseci sam bio zaposlen kod njega. Zadržao me je jer sam bez prigovora odrađivao sve što je od mene tražio. Nazivao me je "arapskim magarcem" i pritom se glasno smijao, kad bi s radnicima koji su mu bili bliži, a u koje sam se ubrzo i sam ubrajavao, za vrijeme podnevne pauze popio koju rakiju.

Naposlijetku bih u udruženju Enlil uvijek nalazio rješenja za svoje sve zamršenije probleme. Bez gospodina Winda moj bi život protekao sasvim drugačije. Kako i meni tako je bilo i mno-

gima koji su otamo krenuli novim životnim putem. Naprimjer, Salimov brat Majed, koji danas radi kao automehaničar i već nekoliko godina stanuje u minhenskoj četvrti Freimann. Preko udruženja je našao svoju ženu. "Evropskih Eva" bilo mu je, kako se meni i Salimu jedanput povjerio, puna kapa.

"One ne kuhaju, ne čiste, ali bi htjele da ih njihovi muškarci tretiraju kao gospodarice, onda šetaju okolo u previše kratkim suknjicama, čak i u januaru na minus dvadeset. A vikendima ih nalazimo na podijima diskoteka kako plešu s drugim muškarcima. Stalno imaju neke afere, a očekuju da ih bezuvjetno poštuju. Gdje smo to mi?"

Tako je Majed poručio djevojku s tržnice žena. Iz domovine. Posrednik za ženidbe pokazao mu je nekoliko fotografija mladih žena koje su sve odreda umjele kuhati i čistiti i znale cijeniti brak kakav je zamišljao Majed. Majed je onda razgovarao telefonom sa svojom majkom u Bagdadu koja je također dobila svesku s fotografijama žena. Njihov izbor je pao na jednu nevjestu koja ju je čak i lično posjetila i kojom se majka brzo oduševila. Djeвица je, a, eto, nema ni prekratke ni preduge noge.

"Takve žene rađaju zdravu djecu", tvrdila je Majedova mama, čvrsto uvjerena. Pete su mesnate, što znači da ima uzak spolni organ koji će proizvesti intenzivne osjećaje kod muža. Dok hoda, zbija butine, što opet znači da je nijedan muškarac dosad nije zajahao, jer bi inače razmak između nogu bio širi. Lice joj je okruglo, "to je znak časti!" Nos joj je zapravo "slika i prilika istinske babilonske punokrvnosti! Šta bi više htio, sine moj?"

Za djevojku s mesnatim petama bio je dug put do sticanja boravišne dozvole u Njemačkoj. Najprije su je ilegalno odveli Kurdimama na sjever, a odatle dalje u Tursku. Majed ju je posjetio u Istanbulu i odmah se njome oženio. Razumije se da djevojka nije sama doputovala, bila je u pratnji svog brata. On je objasnio Majedu da se sad ne želi vraćati u Irak. Majed mu je morao finansijski pomoći tako da je ovaj mogao zbrisati nekuda u pravcu Atine. Majed se pak najprije sam vratio u Njemačku, da bi u Uredu za

strance predao garantno pismo, vjenčani list i drugu papirologiju, pa je čekao četiri mjeseca dok njegova žena konačno nije dobila vizu i dozvolu da doleti njemu u Njemačku. Sve to koštalo ga je gotovo dvanaest hiljada maraka. Od toga, pet hiljada je dobio posrednik ženidbe, koji je organizirao i ilegalno putovanje nevjeste i njenog pratioca u Istanbul.

Salimu se sviđa žena njegovog brata. Zove se Fatima i sve u svemu bila je zadovoljna, istina ne svojim ljubomornim mužem koji stari, ali jeste zajedničkom djecom.

Majed je bio jedan od mnogih koji su na ovaj način došli do žene. U vrijeme embarga u Iraku bilo je bezbroj takvih akcija. Očevi i majke koji nisu uspjeli zaraditi da prehrane svoje porodice, odricali su se jednog djeteta dopuštajući da kao nevjesta ode u tuđinu da bi drugi mogli preživjeti. Priča se da su i irački oficiri ulazili u poslove s tim očajnim ljudima.

Čuo sam, također, da su mnoge iračke djevojke prodane u Iran kako bi tamo bile na raspolaganju za "brak za uživanje". U Iranu, kao i kod svih drugih šiita, dozvoljena je ova vrsta vremenski ograničenog braka. U "braku za uživanje" muškarac se "ženi" ženom na pola sata ili duže, već prema nahodanju.

Druge djevojke su se izvodile iz Iraka da bi se njima krčmilo kod Saudijaca. U Saudijskoj Arabiji, doduše, nema takvih brakova za uživanje, ali zato postoje zone za robove u palačama bogatih i moćnih. Oni se ne zanimaju isključivo za djevojke, nego i za zgodne dječake ili transeksualce. Južnoirački grad Basra slovi kao uporište utjecajnih trgovaca takvom "robom". Uvijek iznova bih čuo za mlade koje su prodale njihove porodice. Kako tačno funkcionira ovaj posao i kako je dobro organiziran, saznao sam tek u inozemstvu, kad sam u Münchenu otkrio kafanu Enlil.

Od Saddamovog pada tržište ženidbe se promijenilo. Egzilanti sad sami mogu putovati u Irak i odabrati svoje buduće supruge. U kafani Enlil, istina, i dalje postoje posrednici za ženidbu za one muškarce koji više nemaju srodnike u domovini, a ipak se po svaku cijenu žele oženiti Iračankom. No, posrednici su proširili svoju

ponudu pa ih pitaju i za druge stvari. Posao i dalje dobro ide. Uvijek ima nešto gdje je potrebno posredovati.

Gospođo Schulz, bez tih lupeža ja bih davno poludio i ništa ne bih postigao. Ne bi mi ostala čak ni nada, da nekad, negdje, pro-nađem novu domovinu koju bih sam odabrao. Enlil za sve stran-putice egzila nudi izlaz na stražnja vrata.

Transfer novca u Irak, primjerice, funkcionira izvrsno. Date novac posredniku u Münchenu i ovaj ga dostavi porodici kod kuće u Bagdadu. Doduše, za to platite deset do petnaest posto provizije, ali prebacivanje novca normalnim putem nije moguće. U Iraku ne postoje ni žiro računi niti zvanična filijala Western Uniona. Ova banka, koja inače svugdje ima svoju ispostavu, i za izbjeglice i krijumčare predstavlja najvažniju adresu na ovoj pla-neti, za Irak zahtijeva basnoslovno visoke kamate. Njihovi pred-stavnici su neki mutni vlasnici turističkih agencija kojima nije vjerovati. Ko se s njima upusti u posao, možda nikada više neće vidjeti svoj novac. A mogućnost da se novac zatraži natrag ne po-stoji.

Prije nekoliko sedmica konačno sam imao malo viška novca koji sam mogao poslati porodici – pet stotina eura. U Enlilu me je neko uputio na nekog tipa kojeg sam onda sreo u Goetheovoj džamiji. Primio je novac, nekom magijom ga je prebacio preko pola zemaljske kugle i nekoliko dana kasnije njegov brat se poja-vio kod moje porodice u Bagdadu i sjeo u dnevnu sobu. Tamo im je predao tačan iznos, oduzimajući proviziju koju smo dogovorili. Otac mi je nakon toga telefonom potvrdio da je primio novac.

U egzilu nastaje toliko puno neobičnih problema i nedoumi-ca kojih se normalan čovjek nikada ne bi sjetio. Raznovrsne po-teškoće pogađaju nas tako naprasno i neočekivano kao prirodne katastrofe. Mi smo takvim događajima potpuno prepušteni na milost i nemilost. Da bismo preživjeli, i da potpuno ne poludimo, potrebni su nam posrednici, mafijaši, gramzivci, krijumčari, pot-kupljivi policajci i činovnici, nama trebaju sve te pijavice koje žele

profitirati na našoj situaciji. Potrebni su nam mnogo više nego svi saradnici *Amnesty Internationala* zajedno.

Posljednje mjesece sam proveo u neprestanom strahu od policije, jer više nemam boravišnu dozvolu, gospođu Schulz. Samo sam još izlazio da odem na posao, inače sam se skrivao kod kuće. Cijeli München mi je izgledao kao zatvor, a ljudi u gradu su postali moji nepopustljivi čuvari. S važećim papirima ili bez njih, svejedno, stalno imam posla s policijom. Otkad sam kročio u ovu zemlju, uvijek sam morao paziti i po mogućnosti izbjegavati mjesta kao što su željezničke stanice ili pješačke zone. U takvim krajevima čuvari reda i mira uvijek su u lovu na crnokose, tamnopusite muškarce bez obzira na to da li je riječ o bezazlenim studentima ili kriminalnim dilerima. Možda i postoji nešto poput internog takmičenja. Možda rangliste predvode oni koji uspiju prekontrolirati najviše crnokosih ili uhvatiti najviše izbjeglica, a pobjednik kao nagradu osvaja zlatne lisice ili all-inclusive putovanje u Maroko.

Na početku mog boravka u Niederhofenu kontrolirali su me gotovo svakodnevno. Na ulici, u pješačkoj zoni, na glavnoj željezničkoj stanici, i to bez ikakvog vidljivog razloga. Kad god bi me ugledao neki policajac, pitao bi me za iskaznicu. Bilo je dovoljno samo nekoliko sedmica da me upoznaju svi policajci Niederhofena i od tog trenutka su me uglavnom puštali na miru. Neki od njih su me čak ljubazno pozdravljali.

U februaru ove godine primijetio sam jednog dana dvojicu novih policajaca, koji su zajedno bili u patroli. Šepurili su se hodajući pješačkom zonom i gazeći silovitim koracima po betonu kao šareni borbeni pijetlovi među krhkim, bijelim pilićima iz tvornice. Samo što su me primijetili, krenuše ubrzano prema meni i zatražiše papire.

I prije nego sam uspio reagirati, jedan od odranije poznatih murjaka povika s druge strane ulice. "Pustite ga, već ga poznamo!"

Prkosan i radostan zbog ovog malog trijumfa nacerio sam se dvojici policajaca. To im nije bilo nimalo drago, ali su me pustili da idem.

Moj drugar Rafid vremenom je izumio smiješnu metodu da naljuti policajce. Sasvim mirno bi dao svoju iskaznicu kad bi je ovi zatražili i onda bi zapjevao varijaciju pjesme grupe Opus, koja bi policajce smjesta ekstremno iznervirala:

Live is life
Na na na na na
La ba da ba ba live
Na na na na na
Black is black
Na na na na na
Black
Na na na na na
Crno is black
Na na na na na
La ba da ba ba black
Na na na na na
Tamno is crno
Na na na na na
Live

Sam nisam nikad primijenio ovu metodu, prihvatio sam policajce kao sudbinu koju svakako nisam mogao izbjeći. Visili su mi za vratom kao okovi. Dakle, pritisnut nuždom, navikao sam se na njih smatrajući ih noćnom morom koja se stalno vraća, koja mi je poznata i koje se stoga više ne moram bojati. Sa sablastima se iznutra možemo boriti tako što ih naprosto ne uzimamo za ozbiljno.

No, otkad sam dobio poništenje zahtjeva za azil, i nakon što mi je, kao i mnogim Iračanima poslije Saddamovog pada, oduzeta boravišna dozvola, svi stari košmari su se vratili. Nikada neću